

SVORÁKOVÁ, Soňa: *Východoeurópske kultúrne štúdiá. Vybrané kapitoly z dejín a kultúry Bieloruska a Ukrajiny.* Banská Bystrica: Belianum 2014. 225 s. ISBN 978-80-557-0783-9)

Hedviga Kubišová
hkubisova@centrum.sk

Záverom roka 2014 vyšla na Katedre európskych kultúrnych štúdií na Filozofickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici vysokoškolská učebnica *Východoeurópske kultúrne štúdiá* od Sone Svorákovej. V úvode autorka sformulovala ciele publikácie; reálne poukazuje na akútny nedostatok študijného materiálu v danom odbore, keďže kultúra krajín bývalého Sovietskeho zväzu bola prezentovaná iba čiastkovo a simplicite, najčastejšie iba pod strešným názvom „sovietska kultúra“. Pri zhromažďovaní materiálu sa autorka opierala o dostupné ukrajinské, bieloruské a ruské publikácie. Treba zdôrazniť, že iba málo prameňov o histórii a kultúre týchto slovanských krajín je preložených do slovenčiny, navyše, veľa študentov (okrem rusistov) už dnes neovláda ruský jazyk, ba ani písmo, takže prístup k aktuálnym zdrojom týchto krajín je iba sprostredkovaný cez iné médiá. Absentuje aj reprezentatívny výber prekladov z týchto slovanských literatúr (s výnimkou diel ukrajinského básnika T. Ševčenka a bieloruského J. Kupalu). Autorka využívala aktuálne internetové zdroje a dennú tlač, konzultovala s niektorými bieloruskými a ukrajinskými kulturológmi, filológmi a historikmi. Odbornými recenzentmi publikácie sú Natália Korina a Alena I. Kalechyts (časť Bielorusko) a Antoni Olak (časť Ukrajina).

Pozitívom je prehľadná štruktúra učebnice, ktorá obsahuje mnohé kultúrohistorické poznatky o novovzniknutých východoeurópskych krajinách Bielorusku a Ukrajine. Učebný text je rozdelený na štyri kapitoly, prvé dve sú venované súčasnej situácii v Bielorusku; autorka predstavuje štátne symboly, poskytuje základné geografické a demografické údaje. Zameriava sa na dôležité úseky dejín Bieloruska: od starobieloruského obdobia cez litovské, poľské obdobie a Reč Pospolitú (známu aj pod názvom Republika oboch národov), Brest-litovskú úniu, život krajiny v období ZSSR až po 2. svetovú vojnu a končí sa povojnovým obdobím v 60. rokoch. Poskytuje pohľad na kultúru Bieloruska (divadlo, literatúra, umenie) a približuje popredné osobnosti (J. Kupala, V. Lastovský). Rovnako postupovala aj v kapitolách o Ukrajine. V stručných výňatkoch z dejín Ukrajiny približuje históriu od prvého osídlenia, obdobia Kyjevskej Rusi cez kozácke povstania až po obdobie sovietskej éry. V 4. kapitole o ukrajinskom umení sa autorka zameriava na ukrajinský epos, bájku, ako aj na niektoré významné osobnosti (T. Ševčenko, I. Kotjarevskyj, I. Franko, M. Kocjubynskyj).

Záverečná kapitola má názov Literatúra katastrof a labyrintov, pri jeho výbere sa autorka postmodernisticky inšpirovala článkom bieloruského spisovateľa a literárneho vedca P. Vasiučenka: „...dlhoveká literárna minulosť (Bielorusov) nesie pečať búrlivých historických a etnických katastrof. Vyvoláva dojem, že katastrofa, jej tušenie alebo precit'ovanie sa stalo podstatnou súčasťou bieloruského pohľadu na svet“¹. Inak to nebolo, a doteraz nie je, ani v dejinách Ukrajiny. V prílohách sú publikované ukážky z bieloruskej a ukrajinskej literatúry v slovenskom preklade. Obrazový materiál z oblasti architektúry a výtvarného umenia vhodným spôsobom dopĺňa a vizualizuje teoretické kapitoly.

¹ Vasiučenko, Piotr : Literatúra katastrof a labyrintov. In : Revue svetovej literatúry, 2000, č. 1, s. 64.

Prezentovaná publikácia je určená ako študijný materiál pre poslucháčov filologického zamerania. Súhlasne s autorkou citujeme autorský zámer S. Svorákovvej: „Veríme, že učebnica vzbudí záujem našich študentov spoznať bližšie dejiny a kultúru krajín, ktoré spolu s ostatnými slovanskými národmi vystúpili po roku 1990 z tieňa totality, aby sa stali národne a politicky zvrchovanými štátmi Európy.“